

KUNOZYASO NDONDOMEKA ZA KAPASILO KA MANKHWALA YA KUMATAKO NABAKUJIPELEKA BA MUMIZI MUNYENGO YA MULILI WA KOVIDI-19

Matenda ya KOVIDI- 19 yakuoneka kuti bana yakubakola chomene yayi. Kwene bana banga onekala ku ma dokotala ba mumizi na vimanyishilo volingana nga KOVIDI -19. Bose ba dokotala ba mu mizi mbakwenela kulondezwa ivi vili musu umu.

Sambani mumaboko na sopo na manji makola-makola.

Khalani nabo patali basungilili ba bana kulingana na ma mita ya bili.

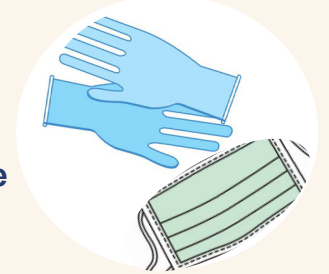
Vwalani ku mphuno na kumuloma ma masiki pala muli nayo. Pala mulije jalani na salu panyake na chidosa chilichose ku mphuno na kumulomo.

Vwalani ma golovu.

Bafumbani ba papi vimanyikwilo viheni ivyo baonapo.

Namweso muonani mwama.

► Kasi mukuonepo vimanyikwilo vya maleliya yakulu?

Vi manyikwilo vya malaria

Ivi ni thupi kupya kukonkhapo na chimoza olo yanandi ya aya:

- Kelepweteka kwa thupi olo kwambula kumanya ivyo vuchitika
- Kukana kolya na kumwa
- Kukhunyuka
- Kubokola vyose

Pala nivimanyishilo vya maleliya yakulu, pasani mankhwala yakumatako pala ma golovu muli nayo.

Pala mulije magolovu, balongosoleleni ba sungilili bamwana umo bopasila mankhwala yak u matako.

Ndipo sono namwe mupime maleliya.

► Ngati mukuvibona yayi vimanyikwilo vya maleliya yakulu, kasi vilipo vimanyikwilo vya KOVIDI- 19?

Vimanyikwilo vya KOVIDI-19

Chomene-chomene vimanyikwilo ku bana ni ivi:

- Chifuba cha nyowani chopitililawaka ku nkhosomola
- Thupi kupya

Ngati mwana ali na vimanyikwilo ivi, mwana nabasungilili bake mbakwenelela kubapatulapo panyumba kulingana namazuba khumi na yanai.

Kulije mankhwala ya matenda ya KOVIDI-19.

Bana banandi bopola makola ku matenda ya KOVIDI-19.

Ngati mwana otondeka kupema makola , mwalubilo pitani naye ku chipatala.

Ngati kuliko nthowa yonyamula matenda mumumizi, bochova bangali thandiza banja kulinyamulako.

► Ngati kulije vimanyikwilo vya KOVIDI-19, fwailishani vimanyikwilo vya chilaso.

Vimanyikwilo vya chilaso

- Kupema lubilo-lubilo
- Kakotima na mbambo kunjila mukati po pema

Ngati mwana ali navimanyikwilo vya chilaso, mutumani ku chipatala kuti akapoke mankhwala. Bamanyishani abo bomusunga kuti baleke kuchelwa.

Sambani mumaboko na sopo na maji makola.